

LATIN VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A részletes vizsgakövetelmények felépítése

Az érettségi vizsga követelményeit mindkét szinten a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg. A *készségek* közül az élő nyelvek kommunikációs formáival ellentétben az *olvasást* és a *beszédkészség* sajátos elemeit, illetve a *szövegértést* és *fordítást* mérjük. A latin-nyelv-oktatás nyelvi képzésen túlmutató összetett célrendszere sajátos *témák*: meghatározott *kulturális ismeretek* és az utóbbiak forrásaiként szolgáló *szöveganyag* megadásával jár. A követelményeket a *nyelvtani ismeretek* területén részletesen is meghatározzuk, ám a lexikai követelmények pontos megjelölése – az élő idegen nyelvek hasonló kísérleteivel szemben – a latin esetében nem lehetséges. A középiskolában a tanulók elsősorban *szépirodalmi*, de a hétköznapi kommunikáció szempontjából mindenképpen esetleges témájú szövegek tanulmányozásán keresztül ismerik meg a latin nyelvet, amely munkához *alapszókincs* meghatározására sem lehetőség sem szükség nincs. Ezen a téren tehát a követelmény a mindenkori forrásanyag (lásd alább) szókincsének pontos ismerete. Nagyobb szerephez jut azonban a szóképzés ismerete, mint a latin nyelv használatának (szaknyelvek, publicisztika) napjainkban is *élő* eleme.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Készségek

A latin nyelvi érettség in valamennyi nyelvi készség mérése eredeti latin szövegek szóbeli vagy írásbeli feldolgozásán alapul. E szövegek megfelelnek a jelölt életkori sajátosságainak, mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek, témájukban egységes egészt alkotnak.

Olvasás és beszédkészség

1. A vizsgázó képes a humanista vagy restituált kiejtési szabályok *egyike* szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasására, valamint elméletben ismeri a *másik* kiejtési rendszer szabályait is.
2. A vizsgázó képes megfelelő ritmusban felolvasni *hexameterben*, illetve *disztichonban* írt verses szövegeket.
3. A vizsgázó képes a *témakörök forrásanyagában* megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes memoriter felidőzésére.

Szövegértés, fordítás

1. *Írásban*: a vizsgázó képes ismeretlen, egyszerű (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelő, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveget nyomtatott szótár segítségével kifogástalanul lefordítani.
2. *Szóban*: a vizsgázó képes egyszerűbb, középiskolai tanulmányai során megismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítására és értelmezésére, a szöveg szókincsének pontos ismeretével.

Témakörök

Források

1. A jelölt nyelvi és tartalmi szempontból egyaránt ismeri *legalább* az alábbi szerzők egyes eredeti műveit vagy azok részleteit: *Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus.*
2. A vizsgázó rendelkezék alapvető ismeretekkel *legalább* a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.

Kulturális ismeretek

1. A jelölt rendelkezik a klasszikus antikvitásra vonatkozó, s a követelményrendszerben szereplő források pontos megértéséhez és értelmezéséhez szükséges legfontosabb földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti ismeretekkel.
2. A jelöltnek alapvető ismeretei vannak a latin nyelvű műveltség időbeli és térbeli elterjedéséről, annak fontosabb szakaszairól.
3. A jelölt rendelkezik ismeretekkel a klasszikus antikvitás mindennapi életéről, az életkörülményekről, a társadalmi érintkezés szokásairól, az adott társadalom alapértékeiről, az ünnepekről és rítusokról.
4. A jelölt tudatában van a megismert kulturális értékek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára tett hatásával, ismeri e kapcsolatrendszer legfontosabb, elsősorban az általa megismert forrásokhoz köthető elemeit.

Nyelvtani ismeretek

1. A jelölt képes az adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerésére, elemzésére valamint képzésük és szerkesztésük bemutatására.
2. A jelölt ismeri és tudja képezni a latin leíró nyelvtan alaktanának szabályos és rendhagyó alakjait, ismeri és képes alkalmazni a mondattan fontosabb szabályait. Az alaktan és mondattan körének részletes követelményeit mellékletben közöljük.
3. A jelölt képes ismert latin szövegből kiemelni és bemutatni a legfontosabb stilisztikai eszközöket.

Részletes vizsgakövetelmények leíró nyelvtanból és stilisztikából

KÖZÉPSZINT

Hangtan

Írásjelek, helyesírás
Hangállomány, kiejtés, hangsúly

Alaktan

Az öt declinatio az i-tövűség általános szabályaival

Vocativus

Locativus

Melléknévfokozás (a kivételek közül: -er végűek; 6 db –ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus)

Adverbiumok képzése és fokozása (a kivételek közül: -er végű melléknevek; 6 db –ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus adverbiumai)

Névmások: személyes, visszaható, birtokos, mutató névmások közül *hic haec hoc, iste ista istud, ille illa illud, is ea id, idem eadem idem ipse ipsa ipsum*, vonatkozó névmás, kérdő névmások közül *quis quid, qui quae quod*)

Számnevek közül: *unus –a –um, duo duae duo, tres tria, mille (milia)*

Névmási genitivusszal és dativusszal járó szavak

A négy coniugatio

Deponens igék

Semideponens igék

Körülírt igeragozás

Rendhagyó igék közül: *sum, possum, eo, fero, volo*

Szóalkotás (prefixumok, suffixumok)

Mondattan

Mondatrészek és azok kapcsolatai: állítmány (és „összetett állítmány”), alany, állapothatározó (attributum praedicativum, appositio praedicativa, participium coniunctum)

Az esettan leggyakoribb elemei: genitivus subiectivus, obiectivus, partitivus; dativus commodi, incommodi, finalis; ablativus loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparisonis, mensurae

Az igemódok jelentése

Igenevek és igeneves szerkezetek

A consecutio temporum általános szabályrendszere

Alanyi és tárgyi mellékmondatok: kijelentő, kérdő, célzatos

Célhatározói mellékmondat, következményes mellékmondat

Az *ut* és *cum* kötőszó

Stilisztika

A szövegek pontos megértését szolgáló stilisztikai fogalmak és jelenségek: anakronizmus, archaizmus, asyndeton, értelem szerinti egyeztetés (constructio ad intellectum), ellipsis, jelzőcsere (enallage), hendiadyoin, in medias res, metaphora, metonimia, pars pro toto, relatív mondatfűzés, zeugma